

Sansür Sosyal Medyayı Patlattı

#DirenTMMOB #DirenMühendis

Kahraman Yapıcı

EMOB Basın-İnternet'in yaygınlaşması; özellikle cep telefonu gibi taşınabilir aygıtlardan geniş bant İnternet erişimi olanaklarının artması, günlük hayatımızda önemli değişikliklere neden oldu. Önceleri daha çok telefon ile konuşmaya dayalı iletişim, karşılıklı etkileşime de olanak sağlanması ile birlikte sosyal medya araçları üzerinden gerçekleşmeye başladı. Sosyal medya ifadesi ile kabaca İnternet üzerinden sıradan kullanıcıların da görüşlerinin yanı sıra haber, görüntü ve fotoğraf paylaşımında bulunduğu interaktif ortamların tümü kastedilmektedir. Elektronik posta grupları, günlük siteleri ve web 2.0 uygulamaları kapsamında kullanıcıların haber altında "yorum" paylaşımında bulunması uygulamalarıyla gelişen "sosyal medya" ortamı, Facebook ve Twitter gibi sitelerin devreye girmesi ile genişledi

Prof. Dr. Haluk Geray'ın aktardığına göre İletişim Sosyoloğu Everett Rogers, yeni medyanın üç temel özelliğini şöyle sıralıyor:

-Etkileşim (İnteractive): İletişim sürecinde etkileşimin varlığı gereklidir. Alıcı ve verici tarafların eş zamanlı iletişimidir.

-Kitlesizleştirme (Demassification): Büyük bir kullanıcı grubu içerisinde her bireyle özel mesaj değişimi yapılabilmesini olanak sağlayacak kadar kitlesizleştirici olabilir.

-Eşzamanlı (Asenkron) Olabilme: Yeni iletişim teknolojileri birey için uygun bir zamanda mesaj gönderme veya alma yeteneklerine sahiptir. Aynı andalık gerekliliğini ortadan kaldırırlar."

Bugün sıklıkla kullanılan sosyal medya araçlarına bakıldığında bu nitelikleri taşıdıkları ilk bakışta fark edilecektir. Sosyal medyanın iletişimi hızlandırmasından öte aynı anda hattın öbür ucunda bulunma konusunda esneklik sağlama özelliği, daha önceki araçlara göre daha fazla tercih edilmelerine olanak sağladı. Telefon, televizyon veya radyoda olduğu gibi o anda hattın öteki ucunda bulunma zorunluluğunun ortadan kalkması için mesajın depolanması olanaklarının artması gerekti. Geniş bant erişiminin ve üçüncü nesil (3N) cep telefonu şebekelerinin yaygınlaşması ile sözlü, görüntülü, yazılı mesajların veya bilgilerin depolandıkları sunuculara İnternet üzerinden kolay erişim şansı doğdu.

Yeni medya veya sosyal medya olarak tabir edilen araçlar, geleneksel medyanın aksine kullanıcılara, hem dinleyici, izleyici ve okuyucu hem de haber kaynağı veya haberci olma olanağı sunuyor. Sosyal medyada, yalnızca metinlerin değil, görüntü ve videoların da paylaşılmasıyla sağlanan çoklu iletişim ortamı zaman içerisinde geleneksel medyanın yanında sosyal medyanın da tercih edilmesini sağladı.

Gazetecilerin de zaman zaman hem yazılı hem de görsel medyada, sosyal medyada paylaşılan bilgilere yer vermesi, tanık olduğu gelişmeyi aktarmak isteyenlerin sosyal medya araçları ile daha fazla ilgilenmesine neden oldu. Kimi televizyon programlarında konuklara yurttaşların sosyal medya üzerinden soru sorması-

na olanak sağlanması, sosyal medyanın haber verme fonksiyonunun yanı sıra ifade özgürlüğü kapsamındaki rolünü de pekiştirmiş oldu. Gelişmeler İnternet erişim olanağı bulan bireylerin çoğunun en az bir sosyal medya uygulamasında hesap açmasına neden oldu.

Sosyal Medya Büyümesi Hız Kesmiyor

En yaygın sosyal medya aracı olarak kabul edilen Facebook'un 2004'de ilk olarak ABD'de ardından büyük bir hızla tüm dünyada yaygınlaşması ile diğer geliştiricilerin benzer veya farklı konulara odaklanmış sosyal medya araçlarını kullanıma sunmalarını tetikledi. Ancak ilklerden biri olma özelliğini taşıyan Facebook'un genişlemesi bugün de devam etmektedir. Facebook'un 2013 yılı İlk 3 Aylık Finansal Durum Raporu'na göre 31 Mart 2013 itibarı ile aylık aktif üye sayısı bir önceki yıla kıyasla yüzde 23 artarak 1.1 milyar kişiye ulaştı. Aynı dönemde cep telefonu üzerinden bağlanan aktif üyelerin sayısı ise yüzde 54 artarak 751 milyara ulaştı.

250 Milyar Fotoğraflık Devasa Arşiv

Sosyal medyanın gelişiminin gözler önüne sermesi bakımından internet.org'un hazırladığı 16 Eylül 2013 tarihli "A Focus on Efficiency-A Whitepaper from Facebook, Ericsson and Qualcomm" başlıklı rapor oldukça çarpıcı bilgiler içeriyor. Facebook'un veri merkezinde verimlilik sağlama konusuna eğilen raporun bizim için en kıymetli bölümü, veri merkezinin taşıdığı ağır yükü işaret eden istatistikler. Facebook kullanıcıların bugüne kadar sisteme yükledikleri fotoğraf sayısının 250 milyardan fazla olduğu ortaya konulan

raporda, her gün paylaşılan ortalama yeni fotoğraf sayısının ise 350 milyon civarında olduğu bilgisi de yer aldı. Facebook'taki toplam içerik paylaşımlarının sayısının ise 4.75 milyar olduğu belirtilirken, "beğen" butonuna tıklanma miktarının ise yaklaşık 4.5 milyar olduğu kaydedildi. Kullanıcıların birbirlerine gönderdiği günlük özel mesaj sayısı ise 10 milyar düzeyinde.

Facebook'un 2011 ortalarında arşivine günlük 100 milyar yeni fotoğraf eklendiği, 1 yılda bu sayı iki katından fazla artarken, günlük 350 milyonluk artışa ulaşıldığı belirtildi. Raporda yer alan bilgilere göre, saatte 1 milyon 458 bin, dakikada 24 bin, saniyede 400 yeni fotoğraf paylaşımı gerçekleştiriliyor. Facebook'un 1.15 milyar kullanıcısı olduğu öngörüldüğünde, kullanıcı başına ortalama 217 fotoğraf yüklendiği belirtildi. Öte yandan fotoğraf yüklemesi için Facebook'un farklı kullanıcıların aynı klasöre fotoğraf yükleyerek, ortak arşiv oluşturmasını ağlayacak "Shared Photo Album" uygulamasının önümüzdeki yıllarda arşivinin daha hızlı büyümesine neden olacağı ifade ediliyor.

Güvenilirlik Sorgulaması

Sosyal medyanın hızlı gelişimi aynı zamanda bu araçlardan yayılan haberlerin güvenilirliği konusunu gündeme getirdi. Geleneksel medyada haberin doğruluğu, muhabir ve editörleri tarafından çapraz olarak sorgulanır; akıl süzgecinden geçirilerek, okuyucuya, dinleyiciye veya izleyiciye ulaştırılır. Sosyal medyada haberin güvenilirliği konusunda kamu adına bu denetimi yapacak bir gazetecinin olmaması temel sorunlardan biri olarak değerlendiriliyor.

Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nden Arş. Gör. Dr. Aybike Pelenk Özel, Bilişim Teknolojileri Online Dergisi'nin (Academic Jour-

nal of Information Technology) 2011 yazında yayımlanan sayısındaki "Sosyal Medya ve Güven: Hükümet, Sivil Toplum Örgütleri ve Ticari Kuruluşlara Yönelik Ampirik Bir Araştırma" başlıklı makalesinde sosyal medyada yer alan bilgilerin nasıl algılandığını sorguluyor. Makalede, özellikle genç kanaat önderleri olarak nitelendirilebileceğimiz üniversite öğrencilerinin, sivil toplum örgütleri, hükümet ve ticari kuruluşlarla ilgili bilgi edinmede sosyal medyayı ne ölçüde güvenilir bir kaynak olarak değerlendirdikleriyle ilgili olarak yapılan araştırmada, "arkadaş ve yaşlılarla yapılan sohbetler" in en güvenilir ve inandırıcı bilgi kaynağı olarak değerlendirildiği belirtiliyor. Buna karşılık en düşük güven ve inanılırlığın sosyal medyaya yönelik olduğu tespit edildi.

Araştırma genel olarak sosyal medyayı diğer kesimlere göre daha sık kullanan gençler arasında da ciddi bir güven sorunu olduğunu ortaya koyuyor. Bu bakış açısı Türkiye'de Gezi Parkı ekseninde yaşanan olaylar sırasından ciddi erozyona uğradı. Geleneksel medyaya duyulan güven, bu kuruluşların binaların önünde protesto yapılmasına varacak kadar gerilerken, sosyal medyaya duyulan güven bir araştırma yapılmasına gerek bırakmayacak şekilde, gözle görünür bir şekilde yükseldi.

TV'deki Sansür Sosyal Medyayı Tetikledi

Direniş eylemleri sırasında ana akım medyanın kurulan denetim mekanizmaları ile kendini olağanüstü boyutlarda sansürlediği ortaya çıktı. Aynı zamanda medyanın büyük ölçüde haber alma özgürlüğünün aleyhine taraflaştığı ve temel habercilik fonksiyonlarını da yerine getiremeyecek kadar ideolojik davrandığını görüldü. Medyanın denetim altına alındığı ve çizgi dışına çıkmaya yeltenen gazetecilere ekranda görünme yasağı getirildiği genel olarak kabul ediliyor olsa da, toplumun hemen hemen tüm kesimlerin-

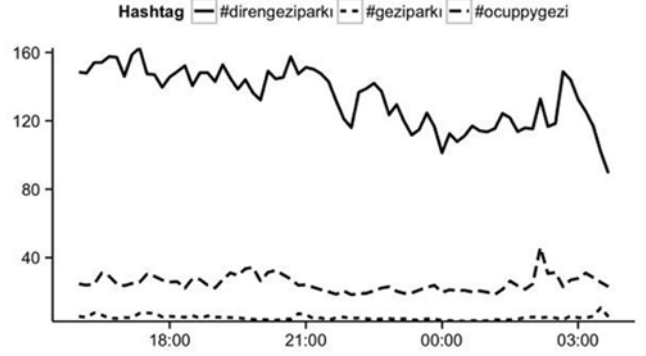

den destek gören Haziran Direnişi, yalın gerçeğin herkes tarafından idrak edilmesine sebep oldu. Bu dönemde AKP İktidarı'nın belirlediği katı çizginin dışına çıkmak isteyen gazetecilerin hemen hemen hepsinin işinden olduğuna kimi zaman ise yayın kuruluşunun bütünü ile patron tarafından kapatıldığına dahi tanık olduk. Sağlıklı bilgiler ancak bir gün sonra okuyucuya ulaşabilen bazı gazetelerde yer bulabildi. Ancak anlık haber akışını sağlayan televizyon kanalları büyük ölçüde sansür veya otosansür uyguladı. Haber kanalları milyonlarca kişinin sokakta olduğu saatlerde belgesel yayınlamayı tercih etti. Kitlelerin büyüyeceği korkusu ile çok izlenen haber kanallarının haberden uzak durmayı ve ekran başındakileri "oyalayacak" programlar yayınlama tercihinde bulunmaları tepkinin daha da büyümesine neden oldu.

Eylemcinin Güven Bunalımı

"Haziran Direnişi" olarak da adlandırılan gelişmelere yönelik sansür uygulaması nedeni ile Türkiye'deki medya kuruluşları kısıtlı olanakları ile yayın yapma mücadelesi veren sınırlı sayıda kuruluş dışında hızlıca itibarsızlaştı. Sokaktaki milyonlarca kişinin arasında yer alanlar, evlerine döndüklerinde, TV spikerlerinin ve muhabirlerinin söylediklerine anlam veremediler. O güne dek ara sıra çekince koysalar da büyük ölçüde doğruyu söylediklerini düşündükleri haber bültenleri hatta itibarlı gazetecilerin söyledikleri ile gördükleri arasında bir tercih yapmak durumunda kaldılar. Geniş yığınlar bu andan itibaren en doğru kaynak olarak kendi kendilerinden haber almanın yolunu sunan sosyal medya araçlarına yöneldiler. Aynı zamanda hareket halinde olan kitlelerin haberleşmesine en uygun platform olarak sosyal medya ön plana çıktı.

"Haziran Direnişi" ile birlikte sosyal medya kullanım oranlarının büyük ölçüde arttığı gözleniyor. Direniş bölgelerinde akıllı cep telefonlarının vasıtası ile yoğun gaz bombası altında direnişçilerin önemli haberleşme platformu haline gelen Facebook ve Twitter kullanımı önemli düzeylerde arttı. Direniş sırasında özellikle Twitter kullanıcıları, 140 karakter

Şekil 1- 31 Mayıs Cuma Günü Dakika Atılan Tweet Sayısı

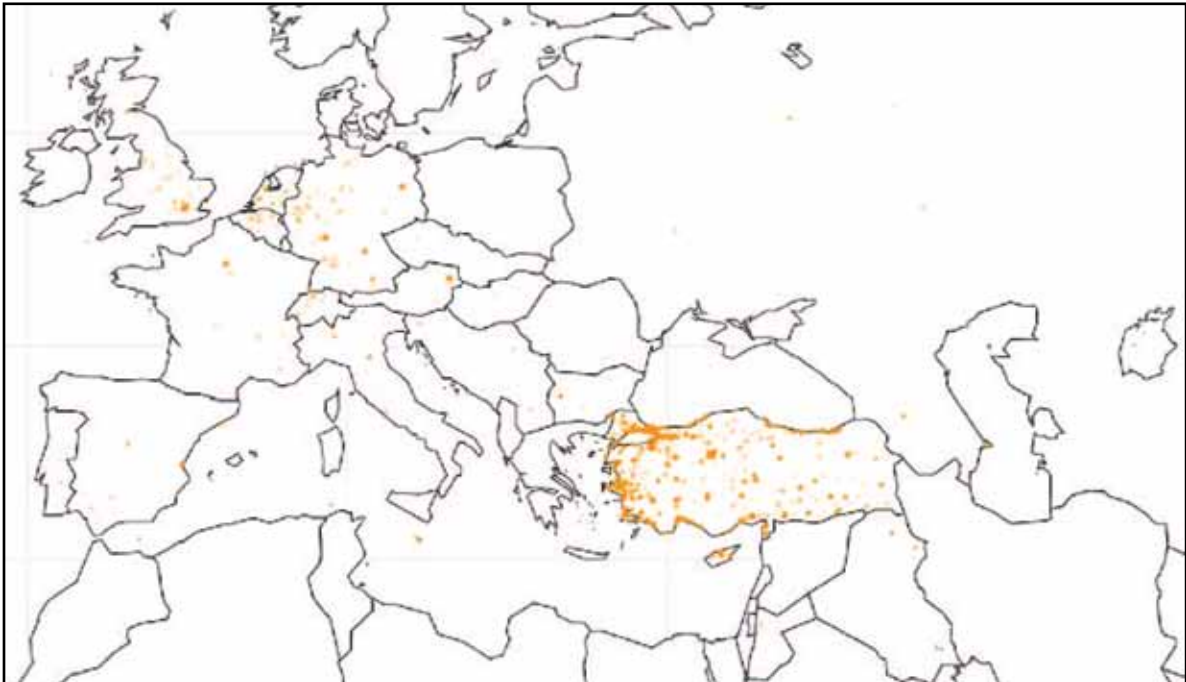
ile sınırlı ileti yazma alışkanlıkları dolayısıyla ön plana çıktı. En hızlı ve güncel bilgiler Twitter üzerinden yayıldı.

7 Saatte 2 Milyon Tweet

New York Üniversitesi Sosyal Medya ve Siyasi Katılım Laboratuvarı'nın (SMaPP) "A Breakout Role for Twitter? The Role of Social Media in the Turkish Protests" başlıklı raporuna göre, Türkiye'de direnişçilerin atığı tweet sayısı, 31 Mayıs Cuma günü saat 16.00-00.00 arasında 2 milyonu aştı. Twitter'daki 950 bin tweet ile #direngeziparki etiketi birinci sıradayken, #occupygezi 170 bin tweet ile ikinci, #geziparki etiketi 50 bin tweet ile üçüncü oldu. Dünya genelinde konuya ilişkin atılan tweetlerin yüzde 80'inin içeriğinin Türkçe olduğu belirtildi. Tweetlerin yarısı direnişin en yoğun yaşandığı kent olan İstanbul'dan atıldı.

Olağanüstü Yoğunluk

Cumartesi günü gece yarısına kadar aralıksız tweet yoğunluğu saatler 00.00'ı gösterdikten sonra da pek değişmedi ve her dakika 3 bin tweet atılmaya devam edildi. Araştırmayı yayımlayan New York Üniversitesi'nin dikkat çektiği önem-

Şekil 2- Gönderilen Tweetlerin Coğrafi Dağılımı

SOSYAL MEDYA İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN TEMEL ARACI

Elektrik Mühendisleri Odası, Bilgisayar Mühendisleri Odası, Alternatif Bilişim Derneği, İnternet Teknolojileri Derneği, İnternet Yayıncıları Derneği, Korsan Parti Hareketi, Linux Kullanıcıları Derneği, Pardus Kullanıcıları Derneği, PHP Geliştiricileri Derneği, Telekomcular Derneği 29 Haziran 2013 tarihinde “Sosyal Medya ve Haklarımız” başlıklı bir bildiri yayımladı. İnternet’in BM ve bazı uluslararası kuruluşlar tarafından ifade ve basın özgürlüğünün temel aracı olarak ilan edildiğine dikkat çekilerek, “İnternet ve sosyal medya bireyin gelişmesi, topluma katılması ve demokrasi için vazgeçilmezdir. Bütün dünyada geniş kitleler bilgiye erişim, saydamlık ve yönetime katılım talep etmektedirler” denildi.

İfade, protesto özgürlüğü ve mahremiyet temel insan hakkı olduğuna dikkat çekilen bildiriye, ifade özgürlüğünün, çoğunluğa ters gelen görüşleri de kapsadığı vurgulandı. Hakaret, nefret söylemi ve şiddete çağrının ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmeyeceğine dikkat çekilirken, şöyle denildi:

“Sosyal medya günümüzde iletişim ve örgütlenme tarzlarını belli ölçülerde değiştirmiştir. Sosyal medya toplum için bir ‘baş belası’ değil, baş üstünde tutulması gereken bir araçlar topluluğudur.

Sosyal medya kullanımı yasadışı bir eylem olmayıp anayasal bir hak olan iletişim özgürlüğünün bir parçasıdır. Yasadışı eylem vatandaşların sosyal medya aracılığıyla iletişimine kulak kabartmaktır. Zira Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 22. Maddesi’ne göre ‘Herkes haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.’

Gezi Parkı eylemleri göstermiştir ki sosyal medya vatandaşların hak arama çabalarına mükemmel şekilde destek olmaktadır. Bu destek vatandaş ve devlet arasındaki bilgi eşitsizliğini gidermek suretiyle gerçekleşmektedir. Basının tamamına yakınının gerçekleri görmezden gelmesi veya açıkça yalan haber üretmesi karşısında sosyal medya gerçeklerin öğrenilmesinin yolunu açmıştır.

Hakaret, nefret söylemi ve şiddete çağrı içermeyen hiçbir sosyal medya paylaşımı suç değildir. Buna bir gösteri duyurusu veya şiddete maruz kalmış insanların doktor/eczane gibi bilgi ihtiyaçlarını içeren paylaşımlar da dahildir.”

Vatandaşa Oto-Sansür Baskısı

Vatandaşların kendi isimlerinden farklı isimlerle (nick) sosyal medyada faaliyet göstermelerin, İnternet’in en yaygın kurallarından biri olduğu ifade edilen bildiriye “Bu durum Türkiye Cumhuriyeti yasalarına göre suç oluşturmaz” denildi. Bildiriye AKP Hükümeti’nin yay-

gın medyada büyük ölçüde uygulamayı başardığı otosansür sisteminin sosyal medya için de geçerli kılınmaya çalışıldığına dikkat çekilerek, süreç şöyle anlatıldı:

“Sosyal medyada paylaşılan içeriği suç haline getirmenin, olumsuz düzenleme çabalarının ve kullanıcılara yönelik gözdağı operasyonlarının amacı, insanları oto-sansüre zorlamaktır. Otosansür, ifade, bilgi ve iletişim özgürlüğü ihlallerinin en korkuncudur ve demokratik bir hukuk devletinde otoritenin otosansür dayatması kabul edilemez.”

Şirketler Bilgileri Paylaşabilir Uyarısı

Bildiriye kullanıcıların kişisel verilerinin güvenliği için dikkat etmeleri gereken konular ise şöyle anlatıldı:

“Twitter, Facebook, Gmail ve Hotmail gibi hizmetler bilgiyi şifreleyerek taşırlar. Bu şifrelerin kırılması imkansız yakın derecede zordur. Şifreli iletişimin göstergesi tarayıcının adres çubuğunda bulunan küçük bir kilit işareti ve “https://” ibaresidir (“http://” yerine).

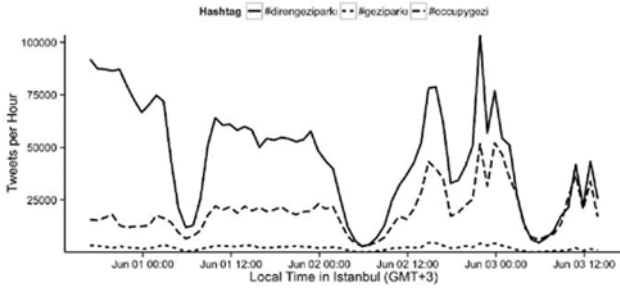
Bu sistemlerin içerdiği kullanıcı verilerini İnternet üzerinde şifresiz görmek mümkün değildir. Ancak tüm veriler büyük oranda ABD’de bulunan ve ilgili şirketlerin kontrolündeki sunucularda toplanmaktadır. Bu şirketler tüm kullanıcı verilerini görebilirler ve başkalarıyla paylaşabilirler.

Devlet kaynaklarından ve çeşitli kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla Facebook kullanıcı verilerini devletlerle paylaşmakta, Twitter ise veri paylaşımını şimdilik reddetmektedir.

Tüm dünyada Gmail ve Hotmail’in geliştiricileri olan Google ve Microsoft şirketlerinin kullanıcı verilerini hükümetlerle paylaştığına dair genel bir kanı vardır.”

li bir nokta daha bulunuyor. Buna göre, Türkiye’de sosyal medya kullanımının diğer ülkelerdeki benzer olaylardaki sosyal medya faaliyetlerine kıyasla da yüksek olduğu ifade ediliyor. Raporda Twitter yoğunluğunun “olağanüstü” ve “benzersiz” olduğu ifade edilirken, atılan tweet’lerin yüzde 90’ının Türkiye kaynaklı olduğu ifade edildi.

Raporda yer alan birtakım ifadeler ise oldukça dikkat çekici. Sosyal medya kullanımının bu kadar yaygın olmasının sebebini Türk medyasının olayları aktarmadaki eksikliğine bağlayan araştırmacılar, bazı yayın organlarına yapılan baskı ve şikayetlere de değindi. Raporda, Türkiye kullanıcılarının akıllı telefonlarıyla sürekli video ve fotoğraf paylaştığı belirtilirken, Batı medyasının da bu verilerden haberlerinde yararlandığı ifade edildi. Protestocuların yerel medyaya olan tepkisi de tweet’lere yansdı. Araştırmaya göre, 24 saatte #BugünTelevizyonlarıKapat etiketi 50 bin tweet aldı. Raporda, Türkiye’de sosyal medyanın hızla geleneksel medyanın yerini aldığı ve etkileyici bir gelişim gösterdiğine dikkat çekildi.

Şekil 3- İlk üç gün saatte atılan Tweet Sayısı

Direnış Kendi Şebekesini Kurdu

Direnış alanlarında yaşanan iletişim yoğunluğu zaman zaman cep telefonu şebekelerinde İnternet bağlantılarda aksaklıklar yaşanmasına neden oldu. Cep telefonu işletmecileri bilinçli kesinti yaptıkları iddialarını yalanlarken, kesintilerin yoğunluktan kaynaklandığı ifade edildi. Cep telefonu şebekeleri üzerinde baz istasyonlarının yetersiz kalması nedeni ile direniş bölgelerindeki işyerleri ve evler kablosuz İnternet bağlantılarının şifrelerini kaldırarak, erişim olanağı yarattı. Kolektif olarak kullanılan İnternet şebekeleri ile yaralıların yeri ve yardım çağrıları başta olmak üzere, an ve an bilgilendirmeler yapıldı. Sosyal medya kanalları üzerinden paylaşılan fotoğraf ve videolar, polis saldırısının ulaştığı boyutları tüm dünyanın gözleri önüne serdi. Akıllı cep telefonlarının sağladığı olanakları kullanan direnişçiler, haber kanallarında belgesel yayınlanan saatlerde www.ustream.tv ve benzeri adresler üzerinden canlı yayın kanallarını da kurabildiler. Üzerlerinde taşıdıkları cep telefonları ile çekilen görüntüleri İnternet üzerinden dünyanın dört bir yanında izlendi.

Sosyal Medya İktidarların “Başbelası”

Televizyon kanallarında haberlerin yer almaması nedeni ile sosyal medya yer alan bilgilerin doğruluğuna ilişkin tartışmalar da yaşandı. AKP Lideri Tayyip Erdoğan, “Twitter denilen bir bela var. Yalanın, abartının daniskası burada. Sosyal medya denilen şey: Bana göre toplumun baş belası. O yalanlamayı göremeyen okumayan da bunu kaçıır. Toplum bu şekilde terörize edilir. Fotoshoplarla cesetler yayınlanı-

yor” şeklindeki ifadeleri, sosyal medya kanallarının önemini de ortaya koyuyor. Sosyal medyada yayılan haberlerin güvenilirliği konusunda yaşanan kafa karışıklığını da körükleyecek bu ifadeler kamuoyunda ciddi yankı bulmadı. Sözlerin sarf edildiği dönemde güvenilirliği tartışmalı olsa da en geniş ve yaygın haber kaynağını sosyal medya paylaşımları oluşturuyordu. Geleneksel medyanın uyguladığı ağır sansür ve çarpıtmanın yanında sosyal medyada yaşanan bilgi kirliliği daha masum düzeylerde kaldı. Bahsedilen sahte ceset fotoğraflarına ise sosyal medyada kimse rastlamadı.

Unvan Dağıtımına Sosyal Medya Üzerinden Tepki

TMMOB üyeleri tüm diğer toplumsal kesimler gibi Gezi Parkı ekseninde gelişen olayların önemli bir parçası oldular. Yurttaşların geri kalanı gibi onlar da bir kaç haber kanalı ve sosyal medya üzerinden gelişmeleri takip etmek zorunda kaldı. Mühendis ve mimarlar daha önce teknik öğretmenlere mühendis unvanı verilmesine yönelik girişimleri de yine sosyal medyadan öğrenmiş ve sosyal medyadan tepki göstermişlerdi. Konuya ilişkin gelişmeler ilk olarak AKP İstanbul Milletvekili Hakan Şükür’ün 19 Nisan’da Twitter’den peş peşe yaptığı 2 paylaşım ile kamuoyuna yansdı:

“Teknik öğretmenlerimizin mühendislik tamamlama programlarıyla ilgili süreçte mağduriyeti giderdiğimiz ve takipçisi olduğumuz için teknik öğretmenlerimiz adına sevinçliyiz, emeği geçen basta YÖK Başkanımıza ve Yürütme krl. üy. Prof. Dr. Durmuş Günay’a ve UAK’a teşekkür.”

Böylece mühendislerin ve meslek örgütlerinin konuya ilişkin bilgilendirilmedikleri, çalışmanın kapalı kapılar ardında yapıldığı anlaşıldı. Eğitim konusunda uzman olmamasına

rağmen profesyonel futbolcu olduğu için TBMM'de Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyon'a üye yapıldığı düşünülen Şükür'ün YÖK ve Prof. Dr. Durmuş Günay'ın çalışmalarına ilişkin ayrıntılı bilgi sahibi olması ve herkesten önce teknik öğretmenlere "müjdeyi" vermiş olması, düzenlemenin bilimsel-teknik ölçütlerden daha çok oy kaygısı ve siyasi beklentiler ile gerçekleştirildiği yorumlarına neden oldu. Konunun sosyal medyada konuşulmaya başlanması ile mühendis ve mimarlardan yoğun tepkiler gelmeye başladı. Hakan Şükür'ün tweetlerini izleyen günlerde gelen tepkiler ağırlıklı olarak #mühendislikYÖK oluyor, #mühendislerayakta etiketi altında ifade edilmeye başlandı. YÖK'ün yeniden şekillendiği ve Teknik Öğretmenler İçin Mühendislik Tamamlama Programı Giriş Sınavı için ÖSYM'nin yaptığı çalışmalar bir süre sonra kamuoyuna yansıdı. Sınavın yaklaşması üzerine bu kez en çok #gostermelikmühendislik sınavını YÖK sayıyoruz etiketinde daha fazla paylaşımda bulunuldu. Bu süreçte yalnızca mühendisler değil, diğer meslek gruplarından çeşitli tepki mesajları sosyal medyaya yansıdı. Aynı dönemde Twitter dışında Facebook üzerinde de çeşitli sayfa ve gruplar aracılığı ile tepki paylaşımları yapıldı. Twitter'da @direnmuendis adı altına açılan hesap ise 16 Eylül 2013 itibarı ile 1.598 kişi tarafından takip ediliyordu.

Teknik öğretmenlere mühendis unvanı verilmesi için ÖSYM'nin düzenleyeceği giriş sınavı ve tamamlama eğitimin içeriği sosyal medyada yalnızca mühendisler tarafından değil, diğer meslek grupları tarafından tartışıldı. Sosyal medyada teknik öğretmenlere mühendislik unvanı verilmesine ilişkin gelişmeler tartışılırken, İstanbul'da Gezi Parkı'na yapılması planlanan alışveriş merkezine ilişkin inşaat çalışmaları ve ağaç sökülmesinin başlaması üzerine dikkatler mühendis ve mimarların da içinde yer alacağı yeni bir sürece evrildi. Kamu mülkiyetinde olan Gezi Parkı'nın Taksim Yayalaştırma Projesi kapsamında, tarihi Topçu Kışlası görünümünde bir alışveriş merkezine dönüştürülerek, mülkiyetinin özel ellere devredilmesi girişimine karşı TMMOB bileşenlerinin de içinde bulunduğu bir mücadele yürütülmekteydi. Düzenlenen eylemlerin yanı sıra söz konusu proje Taksim Yayalaştırma Projesi ile Gezi Parkı'nın dönüştürülmesine izin veren 17 Ocak 2012 tarihli 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Plan tadilatlarına karşı Şehir Plancıları Odası, Peyzaj Mimarları Odası ve Mimarlar Odası tarafından dava açılmış idi. Taksim Dayanışması adı altında kurulan ve Gezi Parkı eylemlerinin odağında yer alan Taksim Dayanışması içerisinde TMMOB'a bağlı aralarında EMO'nun da bulunduğu 9 meslek odasının İstanbul Şubesi de yer aldı.

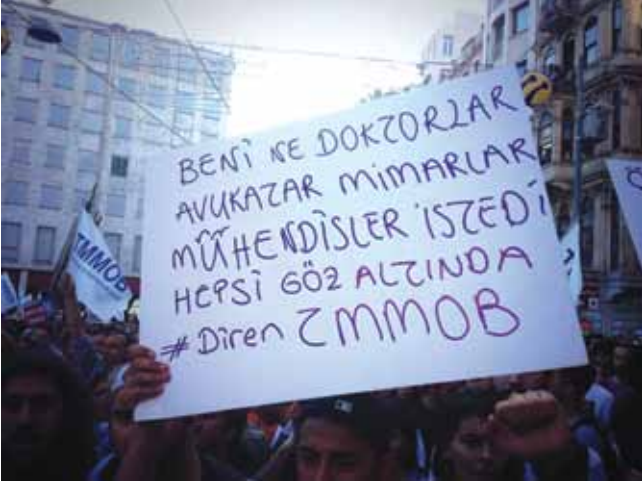
DİRENTMMOB TV Yayında

Taksim Dayanışması içerisinde yer alan TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu Sekreteri Süleyman Solmaz, EMO İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Beyza Metin, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi 2. Başkanı Sabri Orcan, Şehir Plancıları Odası İstanbul Şube Sekreteri Akif Burak Atlar, Şube Sekreter Yardımcısı Sezi Toprakçı, Mimar Mücella Yapıcı, Mimar Canan Yapıcı 8 Temmuz 2013 tarihinde toplantı çıkışı gözaltına alındı. Bu göz altılarının hemen ardından TMMOB'a yönelik daha kapsamlı bir saldırı gerçekleşti. Hem açılan davalar hem Taksim Dayanışması'nın yürüttüğü

mücadeleye meslek odalarının ciddi katkıları vermesi nedeniyle İmar Kanun'da yapılan ve TMMOB'a bağlı odaların mesleki denetim yapması yetkisini ve faaliyetlerini sürdürbilmesi için gerekli gelirin tırpanlamayı hedefleyen madde, AKP İktidarı'nın TMMOB'u cezalandırma girişimi olarak algılandı. Bu değişiklik de sosyal medyada çok tartışıldı ve çok ciddi tepkilere neden oldu. Twitter üzerindeki tartışma TBMM Genel Kurulu'nda gece yarısı komisyon süreçlerinde geçmeyen bir maddenin 9 Temmuz'u 10 Temmuz'a bağlayan gece yarısı torba yasaya bir madde eklenmek istenmesi ile başladı. Kısa bir süre öncesine kadar Genel Kurul çalışmalarını canlı olarak yayınlayan Meclis TV'nin de bir süredir sadece İnternet üzerinden yayın yapması nedeni ile sosyal medya bir kez daha önemli haber alma kaynağı haline geldi. Milletvekillerinin sosyal medya paylaşımları ile madde içeriğinden haberdar olan mühendis, mimar ve şehir plancılarının yanı sıra direnişe destek veren tüm kesimler #direnmmob etiketi altında paylaşımlarda bulundular. Gecenin ilerleyen saatlerinde muhalefet partilerinin engelleme girişimlerine rağmen, madde TBMM Genel Kurulu'ndan AKP'nin sayısal çoğunluğu ile geçirildi. Sosyal medyada yaşanan #direnmmob tepkileri ilerleyen günlerde de devam etti. 10 Temmuz 2013 tarihinde sosyal medya üzerinden de çağrıda bulunan #direnmmob eylemi gerçekleştirildi. TMMOB binası önünden Çevre ve Şehircilik Bakanlığı önüne yürüyerek yapılan kitlesel basın açıklaması da medyada yer bulamayacağı için www.direnmmob.tv adresinden İnternet üzerinden canlı yayın yapıldı. Eyleme katılmayanlar bu adres üzerinden canlı yayın yapıldığını yine sosyal medya aracılığıyla birbirlerine duyurarak, sanal alem üzerinden etkinliği takip ettiler. Ardından TMMOB'un başta İstanbul ve Ankara'da olmak üzere çok sayıda ilde 13 Temmuz 2013 tarihinde ise TMMOB'a destek eylemleri yapıldı. Ankara'da TMMOB önünde başlayan ve Güvepark'ta son bulan yürüyüş ve basın açıklaması yapılırken, İstanbul'da Galatasaray Meydanı'nda ağırlıklı olarak eylem haberini sosyal medyadan alan binlerce kişi "TMMOB'a dokunma" demek için doldurdu. TMMOB ve bağlı odaların kendi üyelerine ulaşmak için farklı kanalları kullanma

imkanı bulunmasına rağmen, geleneksel yöntemler organizasyon süresi uzamaktadır. Ani gelişmelere TMMOB üyelerinin örgütlü hareketinin yanı sıra bu süreçte sosyal medyanın sağladığı olanaklarla da tepki verilebildi. Gece yarısı yapılan düzenlemeye karşı hemen aynı gün sokağa çıkılabilmesi ve kamuoyunda düzenlemenin tartışılabilmesi

mühendis ve mimarların sosyal medyada gündem oluşturabilme beceresini de göstermektedir. Protesto hakkının ölçüsüzce kısıtlandığı, medyada tek sesliliğin yaratıldığı, futbol karşılaşmaları yayını sırasında bile atılan sloganların duyulmaması için önlem alındığı günümüz koşullarda ifade özgürlüğünün kullanılabilmesi en işlevli alan sosyal medya olarak ön plana çıkıyor. Tüm dünyada sosyal medya kullanımı ve gösterilen ilgi düzeyi her geçen gün artarken, ülkemizde bu ilginin daha yüksek olacağı söylenebilir. Sosyal medya araçlarına kişisel verilerin gizliliği açısından mesafeli duran bireylerin bile gelişmelerden haberdar olmak için ilk kez bu araçlarda hesap açması Türkiye’de bu araçlara gösterilen ilginin büyümesine işaret etmektedir.

Kaynaklar

- Haluk Geray, İletişim ve Teknoloji, Ütopya Yayınevi, 2003
- Facebook 2013 İlk Üç Ay Faaliyet Raporu (<http://investor.fb.com/releasedetail.cfm?ReleaseID=761090>)
- http://smapp.nyu.edu/reports/turkey_data_report.pdf
- https://fbcdn-dragon-a.akamaihd.net/hphotos-ak-prn1/851575_520797877991079_393255490_n.pdf ■

POPÜLER SOSYAL MEDYA ARAÇLARI

Twitter: 140 karakterden oluşan “tweet” adı verilen kısa mesajların paylaşılabilmesi ve başkalarının mesajlarının okunabildiği bir “mikro-blog” servisedir. Twitter, kullanıcıların kişisel görüşlerinin ve paylaşımlarının yanı sıra kurumların da duyuru servisi işlevini görmektedir. Twitter’da paylaşımlar birbirini takip eden insanlar arasında olabildiği gibi iletilerin (#) etiketlenmesi yolu ile ülke çapında veya küresel düzeyde gündem yaratılması ve farklı fikirlerin paylaşılması veya konuya ilişkin yerel gelişmelerin aktarılması sağlanabilmektedir. Alexa.com istatistiklerine göre 12 Eylül 2009 itibari ile dünyanın 10’uncu, Türkiye’nin ise 9’uncu en çok ziyaret edilen sitesidir.

Facebook: İnsanların arkadaşları ile iletişim kurması, bilgi, fotoğraf ve video paylaşmasını amaçlayan bir sosyal paylaşım sitesidir. 2004 yılında Harvard Üniversitesi öğrencilerinin iletişim kurması hedefi ile kurulan site, gördüğü ilgi üzerine hızla büyümüş 1 yıl içerisinde ABD’nin tamamına yayılmıştır. Alexa.com istatistiklerine göre Facebook, 12 Eylül 2009 itibari ile Google’dan sonra dünyanın ve Türkiye’nin en çok ziyaret edilen 2. sitesidir.

Vine: Twitter’ın 6 saniyelik video paylaşım olanağı sağlıyor. Vine, Apple iOS’in ardından Android tabanlı mobil cihazlar için de kullanılabilir hale geldi. Dünya genelinde 13 milyon kullanıcıya ulaşan Vine, video çekiminin kolaylığı sayesinde yaratıcı çalışmalar ortaya konmasını da sağlıyor. Kullanıcılar ekrana dokunarak video kaydını başlatıp durdurmasını sayesinde parça parça çekilmiş

görünümü veren videolar oluşturabiliyor. Vine, videoları yeniden izleme, diğer kullanıcıların videolarına bakma, popüler videoları gözden geçirme, arkadaş bulma ve arkadaşlarınızı uygulamaya davet etme seçenekleri de sunuyor.

Ustream ve Livestream: Video paylaşımı yapılabilen sitelerin yanı sıra anlık ve canlı gelişmelerin aktarılabilmesine olanak sağlayan siteler www.ustream.tv ve www.livestream.com adreslerinden yayın yapıyor. Benzer özelliklere sahip sitelere üye olduktan sonra üçüncü nesil cep telefonu şebekelerini destekleyen ve üzerinde kamera bulunduran cep telefonları ile canlı görüntü aktarımı yapılabilir. Türkiye’de bu siteler Gezi direnişi döneminde, televizyonların yayın yapmadığı noktalardan, bizzat direnişçiler tarafından yayın yapılabilmesine olanak sağladı.

